1. Кратко описание на състоянието в областта на управлението на химикалите

Химикалите са в основата на благосъстоянието на модерното общество, осигурявайки икономическото и социалното му развитие чрез ръста на производството, търговията и заетостта.

От друга страна, безконтролното производство, търговия и потребление на химикали представлява сериозен риск за околната среда и човешкото здраве, което застрашава качеството на живот на хората и чрез необратимото увреждане на околната среда не позволява постигането на устойчиво развитие.

През последните десетилетия в световен мащаб силно нарасна производството на химикали, в резултат на което в атмосферата се отделят вредни емисии. Особено предизвикателство представлява групата химични вещества – устойчиви органични замърсители (УОЗ). Това са токсични химични вещества, които се разграждат изключително бавно в околната среда. Те се пренасят на големи разстояния по въздуха, водата и чрез мигриращите биологични видове и се запазват в сухоземните и водните екосистеми. УОЗ се натрупват в мастните тъкани на животните и хората чрез хранителната верига. В резултат на това, лесно могат да предизвикват неблагоприятни последици за човешкото здраве или околната среда.

Основните цели на регионалната политика по опазване на околната среда са: въвеждането на ефективно управление на химикалите по време на целия им жизнен цикъл, включващ детайлно познание на техните здравни и екологични характеристики; планирането и прилагането на ефективни превантивни мерки по отношение на човешкото здраве и околната среда по време на тяхното производство, търговия и употреба и предприемането на мерки за предотвратяване на големи аварии и ограничаване на техните последствия.

България изпълни поетите ангажименти по хармонизиране на националното законодателство по химикали и по този начин задълженията на българските дружества са уеднаквени с тези на европейската индустрия по отношение безопасната употреба на химикалите и предоставяне на информация за свойствата им.

Със Закона за защита от вредното въздействие от химичните вещества и смеси е създадена правно нормативна уредба на обществените отношения, свързани с производството, вноса, износа, съхранението, пускането на пазара, търговията и употребата на химични вещества и смеси.

Извършваната контролната дейност от направление “Опасни химични вещества и контрол на риска от големи аварии с опасни химични вещества” на РИОСВ Плевен е с цел правилно и навременно прилагане на хармонизираното българско законодателство в областта на химикалите от юридическите лица на територията на Плевенска и Ловешка област.

Контролните функции включват осъществяването на превантивен, текущ и последващ контрол по отношение на:

- Прилагане на Регламент (ЕО)№1907/2006 за регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали
- Прилагане на Регламент (ЕО) № 1272/2008 относно класифицирането, опаковането и етикетирането на химични вещества и смеси(CLP)
- Прилагане на Регламент (ЕО) № 648/2004 относно детергентите
- Прилагане на Регламент (ЕО) № 850/2004 за устойчивите органични замърсители (УОЗ);
- Прилагане на Наредбата за реда и начина на съхранение на опасни химични вещества и смеси;
- Прилагане на Глава седма, Раздел I „Предотвратяване на големи аварии” от ЗООС.

Приоритетите на направлението през 2013 г. бяха насочени към работа по прилагане на Регламент (ЕО)№1907/2006 за регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали (REACH) и Регламент (ЕО) № 850/2004 за устойчивите органични замърсители (УОЗ).

През 2013 г. се извършиха общо 66 бр. проверки – 55 бр. проверки по законодателството в областта на химикалите и 11 бр. проверки на предприятия и/или съоръжения с нисък и висок рисков потенциал, в обхвата на Глава Седма, Раздел I от ЗООС. За отчетния период се проведоха и 14 бр. извънредни проверки - последващ контрол по изпълнение на дадени предписания, по сигнали и други – за прилагане на ПАМ, за извършван внос и съхранение на химикали.

2. Кратко описание на основните приоритети при извършване на контрола през годината, съгласно различните нормативни актове

Цел на прилагането на законодателството в областта на опасните химични вещества и управление на риска е намаляване и предотвратяване на рисковете за човешкото здраве и околната среда в следствие на използването и производството на опасни химикали.

В тази връзка е извършен контрол по отношение на:

- Спазване на изискванията на Закона за защита от вредното въздействието на химичните вещества и смеси (ЗЗВВХВС) и европейското законодателство по химикали при производството, употребата, съхранението и свободното движение на химикали;
- Изпълнение на задълженията на фирмите за извършване на същински регистрации на вещества по Регламент REACH;
- Изпълнение на задълженията на фирмите за ограничаване, пускането на пазара и употребата на определени опасни химични вещества от Приложение XIV на Регламент REACH предизвикващи сериозно безпокойство (SVHC), които са обект на разрешаване;
- Задълженията на операторите за уведомяване (нотификация) в Европейската Агенция по химикали, Хелзинки (ECHA) за хармонизираната класификация и етикетиране на опасните химични вещества, въведени с Регламент ЕО 1272/2008 относно класификацията, етикетирането и опаковането на вещества и смеси (CLP);
- Реда и начина на съхранение на опасните химични вещества в складовете и организацията за съвместно съхранение на опасни химични вещества и смеси;
- Изпълнение на Политиката за предотвратяване на големи аварии на обектите с нисък рисков потенциал и условията в издадени разрешителни по чл. 104, ал. 1 от ЗООС на обектите с висок рисков потенциал.

3. Кратко описание на резултатите от контролната дейност (за химикали и за управление на риска от големи аварии)

Управление на опасните химични вещества

Регламент (ЕО)№1907/2006 за регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали (REACH)

Новите европейски разпоредби за химикалите наложиха фундаментални промени в законодателните изисквания на европейско и национално ниво по отношение на производителите, вносителите, за професионалните и индустриалните потребители на химични вещества, в самостоятелен вид, в смеси и в изделия. Регламент REACH въведе за индустрията и компетентните органи процедури и задължения, свързани с регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали, прехвърляйки на компаниите отговорността за управлението на химикалите, по-специално генерирането на данни за веществата, идентифициране на рисковете от тяхната употреба и прилагане на мерки за редуциране на тези рискове. Това постави предизвикателства пред индустрията и пред органите, отговорни за прилагане и налагане на регламента.

Регламентът въведе процедура по *регистрация на химични вещества* в Европейска агенция по химикали като предвиди преходни периоди за извършване на същинската регистрация на *съществуващите вещества* на европейския пазар в рамките на 10-годишен период (съответно до 30 ноември 2010 г., 31 май 2013 г. и 31 май 2018 г.) според обема на производството/вноса или опасностите и рисковете от веществата, предмет на регистрация. Този процес позволи да се събере липсващата информация за свойствата, опасностите и рисковете от веществата и да се идентифицират съответните мерки за управление на риска. REACH предвижда *оценка* на приоритетни вещества, които представляват рискове за човешкото здраве и/или за околната среда. Регламентът въведе процедура по *разрешаване* производството, пускането на пазара и употребата на определени веществата, предизвикващи сериозно безпокойство и по-специално на канцерогенни, мутагенни и токсични за възпроизводството или устойчиви, биоакумулативни и токсични вещества.

Приоритети за контролна дейност на РИОСВ Плевен през 2013 г. бяха фирмите, попадащи в обхвата на Регламента за изпълнението на изискванията за:

- регистрацията на химични вещества в самостоятелен вид, в смеси и в изделия по Регламента с краен срок 31 май 2013 година;
- ограничаване на производството, пускането на пазара и употребата на определени опасни химични вещества от Приложение XVII на Регламента;
- разрешителен режим на веществата, предизвикващи сериозно безпокойство (SVHC) от Приложение XIV на Регламент REACH - наличие и контрол на употребите на веществата от списъка за разрешаване;
- контрол на производители, вносители и потребители по веригата за наличие на информационен лист за безопасност (ИЛБ), изготвени по Регламент (ЕО) 453/2010 г.

Извършени са проверки на 15 бр. производители, 12 бр. вносители и 37 бр. потребители по веригата на химикали на територията на Плевенска и Ловешка област.

Основен приоритет на контрола по Регламента през 2013г. беше изпълнение на задължението на производители и вносители на територията на РИОСВ Плевен за регистрацията на химични вещества в самостоятелен вид, в смеси и в изделия с краен срок 31 май 2013 година. В тази връзка РИОСВ Плевен отправи запитване и извърши проверки на 13 бр. фирми на територията на Плевенска и Ловешка област, в резултат на което се констатира:

1. 8 бр. фирми нямат задължения за извършване на регистрация на вещества в ECHA;
2. Изпълнили задължения за същинска регистрация с краен срок 31 май 2013 са 2 дружества за 2 броя химични вещества.

Във връзка с ограничаване на производството, пускането на пазара и употребата на определени опасни химични вещества от Приложение XVII на Регламента се извърши проверка в 1 бр. фирма.

Приоритет на контрола през 2013 г. беше спазването на задълженията на фирмите за ограничаване, пускането на пазара и употребата на определени опасни химични вещества от Приложение XIV на Регламент REACH, предизвикващи сериозно безпокойство (SVHC), които са обект на разрешаване. Извършени са проверки на 2 бр. фирми, използващи багрила, лакове, грундове, лепила. При проверките не се констатира наличие и употреба на бис (2-етилхексил) фталат (DEHP), дибутил фталат (DBP), бензил бутил фталат (BBT) - вещества от Приложение XIV на регламента.

Въвеждането на UN GHS наложи промяна на информационните листове за безопасност, които са основен инструмент за предоставяне на информация по веригата на доставки за опасните вещества и смеси, съгласно Регламент REACH. Извършени са 43 броя проверки за наличие на информационни листове за безопасност на обекти, където се произвеждат, съхраняват и употребяват химични вещества и смеси.

В РИОСВ – Плевен се поддържат електронни досиета на фирмите, като по този начин се извършва систематична проверка на и оценка на базата данни на обектите.

В следствие на осъществения контрол през 2013 г. по прилагането на Регламент REACH се установи, че:

- Наблюдава се по-добра комуникация във веригата на доставки и по-добро качество и ниво на разпространение на ИЛБ;

- Не се констатира неизпълнения на задълженията за извършване на същински регистрации на химични вещества в Европейска агенция по химикали с краен срок 31 май 2013 година.

- Производството и употребата на химичните вещества и препарати се осъществява по начин, който свежда до минимум значителните неблагоприятни ефекти върху здравето на човека и околната среда.

Регламент (ЕО) № 1272/2008 относно класифицирането, етикетирането и опаковането на вещества и смеси (CLP)

През 2013г. продължи работа по контролната дейност за спазване на изискванията на Регламент CLP. Регламентът влезе в сила на 20 януари 2009 г. и е новото законодателство на ЕС, приложимо и за България, относно класификацията, етикетирането и опаковането на вещества и смеси. Той установява в законодателството на ЕС критериите за класификация и правилата за етикетиране и опаковане на опасни вещества и смеси на Глобалната хармонизирана система за класифициране и етикетиране на химикали на ООН (UN GHS).

Регламент CLP въведе задължения за производителите, вносителите и потребителите надолу по веригата да класифицират, етикетират и опаковат веществата, смесите и определени изделия (експлозиви), които пускат на пазара.

Производителите и вносителите нотифицират (уведомяват) класификацията и етикетирането на веществата в Европейската Агенция по химикали, Хелзинки (ECHA). На нотификация подлежат:

- Веществата, които подлежат на регистрация в съответствие с регламент REACH и се пускат на пазара на ЕС;
- Веществата, които се класифицират като опасни и се пускат на пазара на ЕС независимо от количествата, в самостоятелен вид или в смеси над пределните концентрации, което води до класифициране на смесите като опасни.

Новите правила на CLP изискват веществата да бъдат повторно класифицирани и етикетирани до 1 декември 2010 г., а смесите - до 1 юни 2015 г. Задължените по този регламент лица трябва да уведомят (нотифицират) Европейската Агенция по химикали за класификацията и етикетирането на техните вещества, до един месец от пускането им на пазара, освен в случаите, когато класификацията и етикетирането съгласно CLP са посочени

с регистрационното досие при съвместното подаване на данни за регистрация на вещества по REACH. Нотифицирането трябва да се извърши до един месец след пускане на веществото на пазара, когато това става на или след 1 декември 2010 г. Първият краен срок за нотифициране беше 3 януари 2011 г.

Нотификацията се извършва по електронен път в Интернет портала на Агенцията REACH-IT *http://echa.europa.eu*. Нотификацията е безплатна и задължителна!

В CLP са въведени нови научни критерии за оценка на опасните свойства на химикалите, както и нови хармонизирани предупреждения за опасност и препоръки за безопасност, които заместват съществуващите сега рискови фрази (R-фрази) и фрази за безопасност (S- фрази), съответно с P - и H – фрази.

По прилагането на Регламент CLP през 2013 г. е извършен планов контрол за изпълнение на задължения за нотификация на химични вещества, в това число на възстановени вещества от отпадъци на 14 бр. производители и/или вносители на територията, контролирана от РИОСВ – Плевен. През 2013 г. е извършена нотификация в Европейска агенция по химикали на 1 бр. вещество калциев дихидроксид.

В следствие на осъществения контрол през 2013 г. по прилагането на Регламент CLP се установи, че:

- през отчетния на територията на РИОСВ – Плевен е извършена нотификация в Европейската агенция по химикали на 1 бр. опасно химично вещество, съгласно изискванията на Регламент CLP.
- не е констатирано неизпълнение на задължения за нотифициране на химични вещества в Европейска агенция по химикали.

Регламент (ЕО) № 648/2004 относно детергентите

Във връзка с прилагането на Регламент 648/2004 г. относно детергентите, са извършени 6 бр. планови проверки, съгласно указанията на Заповеди РД-890/07.12.2011 г. на МОСВ и № РД 28-13/21.01.2012 г. на МЗ. Дружествата, произвеждащи детергенти, съдържащи ПАВ са изготвили ИЛБ, в които са отразени биоразградимостта и метода за анализ. Няма установени нарушения по регламента за изискванията за уточнена биоразградимост на ПАВ в детергентите.

Регламент (ЕО) № 850/2004 за устойчивите органични замърсители (УОЗ)

През последните десетилетия употребата на химични вещества и значението на химическата индустрия значително се увеличават в световен мащаб. В резултат все повече и повече токсични вещества, включително и така наречените устойчиви органични замърсители (УОЗ) се изпускат в околната среда, които представляват потенциална заплаха за здравето на хората и околната среда по цялата планета.

Основният законодателен акт за прилагане на Стокхолмската конвенция в държавите членки на Европейския съюз (ЕС) е Регламент (ЕО) № 850/2004 относно устойчивите органични замърсители (УОЗ)**,** в сила от 20 май 2004 г., а за България на 1-ви януари 2007г. Целта на Регламент (ЕО) № 850/2004 е опазването на човешкото здраве и околната среда от устойчивите органични замърсители (УОЗ) чрез забрана, поетапно преустановяване или ограничаване на производството, пускането на пазара и употребата на УОЗ веществата, предмет на Стокхолмската конвенция, независимо от това дали става въпрос за веществата в самостоятелен вид, в препарати или като съставна част на изделия и чрез свеждане до минимум с цел елиминиране, когато е приложимо и във възможно най-кратък срок, на общите изпускания на такива вещества [диоксини и фурани (DIOX/Fs); хексахлорбензен (HCB); полихлорирани бифенили (PCBs), пентахлорбензен (PeCB); и полициклични ароматични въглеводороди (PAHs)] и чрез създаване на разпоредби относно отпадъците, които се състоят, съдържат или са замърсени от някои от тези УОЗ вещества.

През 2013 г. е осъществен контрол на 7 обекта на територията, контролирана от РИОСВ – Плевен, относно пускането на пазара, вноса/износа и употребата на търговски

смеси на перфлуорооктан сулфонат (PFOS) в определени изделия на пазара (изкуствени килими и мокети, дамаски, изкуствени кожи, тапицерии, противопожарна пяна и др.). Не е установено наличие на УОЗ, които подлежат на забрана за производство и ограничения, съгласно Регламента.

През 2013г. продължи контрола на налична противопожарна пяна, съдържаща PFOS. Количество до настоящия момент не е използвано и се съхранява до предаването и на лицензирана фирма за обезвреждане.

В следствие на осъществения през 2013 г. контрол по прилагането на Регламент (ЕО) № 850/2004 за устойчивите органични замърсители се установи, че:

- На територията на РИОСВ Плевен се съхранява 400 л. противопожарна пяна, съдържаща перфлуорооктан сулфонат (PFOS);
- Операторите срещат затруднение при обмена и търсенето на данни за наличие на УОЗ вещества в състава на продуктите.

Прилагане на Наредбата за реда и начина на съхранение на опасни химични вещества и смеси

През 2013 г. са извършени 39 проверки относно спазване на изискванията на Наредбата за реда и начина на съхранение на опасни химични вещества и смеси, от които 4 бр. по сигнали за аварийни ситуации. Не са установени нарушения от страна на фирмите в реда и начина на съхранение на опасните химикали. На дружествата са дадени предписания за изготвяне на оценка на съхранение на опасните химични вещества и смеси, съгласно изискванията на чл.9, ал.1 от Наредбата по утвърдения формат със Заповед РД-288/03.04.2012 г. на МОСВ.

Предотвратяване на големи аварии с опасни химични вещества

Директива 96/82/ЕС (Севезо II) за контрол на риска от големи аварии има за цел предотвратяване на опасностите от големи аварии, свързани с опасни химични вещества и ограничаване на последствията от тях не само за хората, но и за околната среда.

Изискванията на Директива Севезо II са транспонирани в българското законодателство в Закона за опазване на околната среда (ЗООС) - Глава седма, Раздел I "Предотвратяване на големи аварии" и Наредба за предотвратяване на големи аварии с опасни вещества и за ограничаване на последствията от тях.

На територията на Плевенска и Ловешка област има 3 бр. обекти с класификация висок рисков потенциал с издадени разрешителни за експлоатация по чл.104, ал.1 от ЗООС от Министъра на околната среда и водите и 7 бр. обекти с класификация нисък рисков потенциал по чл.107от ЗООС:

- "Петролна база Плевен" гр. Плевен с висок рисков потенциал, с оператор "Нафтекс Петрол" ЕООД - решение №01-15/2010г. за изменение на разрешително № 15//2006 г.;
- "Складова база за втечнен газ пропан - бутан", с. Ясен с висок рисков потенциал, с оператор "Газтрейд Плевен" ООД - разрешително № 45/2007 г.;
- "АЕЦ Белене", гр. Белене с висок рисков потенциал, с оператор "НЕК" ЕАД, гр. София - разрешително №161/2011 г.;
- "Петролна база Левски", гр. Левски с оператор "Литекс" АД - нисък рисков потенциал;
- "Газохранилище Литекс", гр. Ловеч с оператор "Литекс" АД - нисък рисков потенциал
- "Бент Ойл" за изменение на разрешително № 62 /2007 г.;
- Газохранилище "Бета индъстрис корп." АД, гр. Червен бряг - нисък рисков потенциал;

- “Бент Ойл” АД, гр. София - нисък рисков потенциал;
- “Метекно България” АД, гр. Плевен - нисък рисков потенциал;
- “Рафинерия Плама” АД, гр. Кърджали - нисък рисков потенциал;
- “Петролна база Сомовит” с оператор “Нафтекс Петрол” ЕООД - нисък рисков потенциал.

Съгласно ЗООС, контролът по изпълнение на условията в издадените разрешителни по чл.104, ал.1 на ЗООС за обекти с висок рисков потенциал и по прилагането на Доклада за политиката за предотвратяване на големи аварии за обекти с нисък рисков потенциал се извърша чрез съвместни проверки на определени със Заповед на Министъра на околната среда и водите комисии, съставени от представители на териториалните и регионалните структури на МОСВ, МВР, ИА “Главна инспекция по труда“ и оправомощени представители на кметовете на общините. В следствие на осъществения контрол през отчетния период на инсталациите/ съоръженията с издадени разрешителни по чл. 104 от ЗООС и на тези с класификация нисък рисков потенциал по чл.107 от ЗООС на територията на РИОСВ Плевен се установи, че има добра координация между контролните органи и създаден механизъм за извършване на съвместни проверки.

През 2013 г. комисиите по чл.157а от ЗООС не планува и не извърши проверки на 4бр. обекти Севезо, поради следните мотиви:

- 2 бр. обекти с висок рисков потенциал - складова база за втечнен газ пропан-бутан, с оператор “Газтрейд Плевен” ООД, гр. Плевен и “АЕЦ Белене”, с оператор “НЕК” ЕАД, гр. София., тъй като обектите не са изградени и не са въведени в експлоатация.

- 2 бр. обекти с нисък рисков потенциал - Петролна база Сомовит с оператор “Нафтекс Петрол” ЕООД и Петролна база Левски на оператор “Литекс” АД , тъй като в обектите се извършва съхранение на минимални количества петролни продукти от минали години и не е въведено в експлоатация технологичното оборудване.

В годишния план за 2013 г. на комисията по чл. 157а от ЗООС бяха предвидени за проверка 6 бр. обекта на територията на Плевенска и Ловешка област.

За отчетния период се извършиха 11бр. проверки на 7 бр. инсталации по спазване на условия в издадени разрешителни по чл. 104 от ЗООС и по прилагането на ДППГА за обекти с нисък рисков потенциал и са дадени 15 бр. предписания (за отстраняване на констатирани несъответствия).

Извършените през 2013 извънредни проверки са във връзка с последващ контрол относно изпълнение на дадени предписания, прилагане на ПАМ, поради не планиране на съхранение на вещества в количества, определени в Приложение №3 към чл. 103, ал.1 на ЗООС и във връзка с аварийна ситуация с химикали на територията на обект с нисък рисков потенциал “Метекно България” АД, при която се установи, че възникналата ситуация не се класифицира като голяма авария.

В следствие на осъществения контрол през отчетния период на инсталациите/ съоръженията с издадени разрешителни по чл. 104 от ЗООС и на тези с класификация нисък рисков потенциал по чл.107 от ЗООС се установи, че:

- Операторите спазват условията в издадените разрешителните по чл.104 от ЗООС и управленските и технически мерки за безопасност, предвидени в доклада за политиката за предотвратяване на големи аварии;

- Във връзка с безопасната експлоатация на предприятията в обектите са въведени и прилагат процедури за превантивен и коригиращ мониторинг, извършва се одит на ефективността и адекватността на системата за управление на мерките за безопасност;

- Има установен напредък по отношение привеждане в съответствие с изискванията на действащото законодателство на контролираните обекти в част пожарна безопасност и условия на труд;

- Няма съставени АУАН за неизпълнения на изискванията на глава 7, раздел I на ЗООС;

- През 2013 г. на територията на Плевенска и Ловешка област няма регистрирани случаи на големи аварии с опасни вещества;

Положителни/отрицателни констатации спрямо предходната година

Обобщени резултати от извършената контролна дейност по управление на риска и опасни химични вещества:

- През 2013 г. при извършения контрол по Регламент REACH се установи, че 2 бр. фирми на територията на Плевенска и Ловешка област са извършили регистрация на 2 бр. химични вещества в Европейска агенция по химикали;
- Няма констатирани неизпълнения на задълженията за регистрации на химични вещества в Европейска агенция по химикали;
- Не е констатирано неспазване на задължението на производители и вносители за извършване на нотификация на опасни химични вещества в Европейска агенция по химикали;
- Не се установи наличие на вещества, предизвикващи сериозно безпокойство (SVHC) от Приложение XIV на Регламент REACH, подлежащи на разрешителен режим;
- Не е установено наличие на УОЗ, които подлежат на забрана за производство и ограничения;
- През 2013 г. на територията на Плевенска и Ловешка област няма регистрирани случаи на големи аварии с опасни вещества;

4. Проведени информационни кампании и участие в проекти на МОСВ.

- Участие в семинар на тема "Прилагане на изискванията на законодателството по химикали и предотвратяване на големи аварии", 02.12 - 04.12.2013 г., с. Арбанаси, организиран от МОСВ за експертите от РИОСВ